

Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв

КАФЕДРА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Силабус навчальної дисципліни

Назва дисципліни: Історія диригентського мистецтва

Рівень вищої освіти: перший /бакалаврський/ рівень

Галузь знань: 02 Культура і мистецтво

Спеціальність: 025 Музичне мистецтво

Назва освітньо-професійної програми: Диригентсько-хорове мистецтво (народне)

Сторінка курсу в Moodle: <https://moodle.mfknukim.mk.ua/course/view.php?id=716>

Рік навчання: I Семестр: I-II

Викладач: Піхтар О. А. (лекції, підсумковий контроль)

Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна Історія диригентського мистецтва є вибірковою освітньою компонентою навчального плану як вибіркова складова, що дає можливість створити індивідуальну освітню траєкторію. Після вибору для студента ця дисципліна стає обов'язковою і передбачає забезпечення студентів знаннями про виникнення та розвиток диригування, ознайомлення їх з еволюцією диригентської мови жестів, з видами та формами диригентського мистецтва в різні історичні періоди розвитку.

Мета: забезпечити студентів знаннями виникнення та розвитку диригування, ознайомити з еволюцією диригентської мови жестів, з видами та формами диригентського мистецтва в різні історичні періоди розвитку.

Завдання курсу:

- поглиблення музично-теоретичних знань і практичних навичок студентів;
- подальший розвиток навичок роботи з хоровими партитурами та їх аналіз;
- визначення особливостей національних хорових шкіл та вокально-хорових стилів;
- визначення значення цивілізаційних процесів для розвитку музичного мистецтва, а зокрема, історії диригентського мистецтва;
- вивчення впливу нотодрукування, концертної діяльності та вдосконалення технології диригування;
- вдосконалення техніки читання вокально-хорових партитур за допомогою внутрішнього слуху, поглиблення гармонічного, поліфонічного та тембрального слуху студентів;
- ознайомлення з новою нотною, музичною та науково-методичною літературою.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є освітня та професійна діяльність фахівців диригентсько-хорової спеціалізації, методика викладання хорового диригування, диригентсько-хорових дисциплін у мистецьких вищих навчальних закладах.

Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів	Загальна кількість годин	Аудиторних годин	Самостійної роботи студента	Вид підсумкового контролю
3	90	38	52	іспит

Тематичний план навчальної дисципліни

Назва теми, опис теми, завдання для самостійної роботи	К-сть годин	Вид навчальної діяльності	Форми і методи навчання	Оцінка (бали)
<i>Тема 1.1. Сучасний етап розвитку диригентської професії.</i>	5	практичне	Опитування, тестування, перевірка роботи, ситуаційні завдання	100
Визначення предмету, мети, основних завдань курсу «Історія диригентського мистецтва» у підготовці фахівців диригентсько-хорової спеціалізації. Роль і значення дисципліни в професійній підготовці студентів диригентсько-хорового фаху. Основна методична література з історії диригентського мистецтва. Історичний шлях розвитку мистецтва диригування: від часу надбань професійно-ремісничих прийомів до етапу формування та становлення творчо-художніх критеріїв. Ремісництво є необхідною складовою розвитку, під час якого відбувається набуття певних професійних навичок та оволодіння специфічними технічними прийомами. Саме на підґрунті ремісничого виміру виникає та існує художня площина мистецтва. Наявність професійно-ремісничих та естетико-художніх засад свідчить про самоцінність та самодостатність будь-якого виду мистецтва, а саме мистецтва диригування. Диригент як професія складної поліфункціональної (інтелектуальної, творчо-педагогічної, психофізичної) діяльності творчої особистості, що уособлює симбіоз «внутрішніх професій»: музиканта, педагога, організатора, психолога, артиста і вимагає особливої обдарованості, фундаментом якої є наявність: сильної волі, високого володіння концентрованою і диференційованою увагою, яскраво вираженої комунікабельності. Диригентське мистецтво як	7	самостійна	Самостійна робота: з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату; вирішення завдань	100

<p>унікальна діяльність колективної творчості. Мистецтво хорового диригування як цілісна система творчої взаємодії з хоровим колективом. Основні завдання диригента і сучасного хорового колективу. Функціональна специфіка роботи хорового диригента.</p>				
<p><i>Тема 1.2. Диригентське мистецтво і традиції навчання диригуванню в хоровій педагогіці.</i></p>	5	практичне	Опитування, тестування, перевірка роботи, ситуаційні завдання	100
<p>Диригентське мистецтво як вид виконавської діяльності. Хорове диригування як управління колективним виконанням музичного твору. Психологія спілкування диригента з хоровим колективом. Диктат диригентської волі або спілкування на єдності творчих поглядів диригента і виконавців. Залог успіху – авторитет диригента, який заснований на фундаменті професійних знань, диригентських здібностях. Індивідуально-психологічні особливості диригентів як ознака стилю керування творчим колективом. Два умовні типи диригентів: автократ «диригент-диктатор» (нав'язує свою волю, змушує виконавців діяти так, як він хоче); яскравий трибун «перший серед рівних» (прагне викликати у виконавців ті художні наміри, які виникли у нього, і, відповідно, побудити їх музикувати так, як він того бажає). Стили керування: -ліберально-безвольний; -авторитарно-раціональний; -авторитарно-емоціональний; -творчо-демократичний як найбільш наближений до ідеалу керування. Важливою стороною роботи диригента з хором є застосування засобів впливу на творчих партнерів для налагодження конструктивної та творчо-піднесеної роботи в навчально-репетиційному процесі (лапідарно-короткі словесні зауваження-побажання у ввічливій формі, зрозуміла виконавцям мова жестів, виразна міміка, гострий розум, реактивність в прийнятті тих</p>	7	самостійна	Самостійна робота: з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату; вирішення завдань	100

<p>чи інших творчих рішень з метою досягнення максимального результату при заощадженні фізичних сил та часу.</p> <p>Основна мета диригентсько-хорової школи. Структура освіти в Україні. Дитячі хорові школи як осередки культивування у молодого покоління любові до музичного мистецтва на основі хорового виконання. Вищі навчальні заклади: I-II рівня акредитації (коледж музичного мистецтва, коледж культури і мистецтв, училище культури, музично-педагогічний коледж), III-IV рівня акредитації (музична академія, консерваторія, університет культури і мистецтв, музично-педагогічний інститут педагогічних університетів), творчі майстерні провідних педагогів-практиків як види і форми диригентсько-хорової освіти. Особливості та парадокси диригентського фаху.</p> <p>Методологічні засади теорії і практики викладання хорових дисциплін. Особливості професії диригента-хормейстера. Видатні зарубіжні та вітчизняні хорові диригенти-педагоги.</p> <p>Педагогічні проблеми у системі професійної підготовки майбутніх хорових диригентів у мистецьких вищих навчальних закладах.</p> <p>Міжпредметна інтеграція знань у процесі фахової підготовки студентів. Значення фаху у формуванні диригентсько-хорової культури майбутніх хормейстерів.</p>				
<p><i>Тема 1.3. Історія виникнення та розвиток диригентського мистецтва.</i></p>	5	практичне	Опитування, тестування, перевірка роботи, ситуаційні завдання	100
<p>Розвиток диригентського мистецтва і еволюція музичного виконавства. Диригування як мистецька діяльність. Якщо початкові спроби дослідження нетрадиційного виду музичного виконавства були пов'язані, передусім, із висвітленням надбань практичної сфери, то наукові розробки більш пізніх часів ставали міцним теоретичним підґрунтям та визначали подальші шляхи розвитку практики диригування.</p>	7	самостійна	Самостійна робота: з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату; вирішення завдань	100

<p>Основні етапи розвитку мистецтва хорового диригування. Еволюція диригентської мови жестів. Ритмічні елементи у первісних народів. Перехід від шумового засобу диригування до зорового. Хейрономія як рання форма диригування, її розвиток та значення для дальшого розвитку диригентського мистецтва. Ритмічне акцентування. Жезл. Бату́та. Зміна способу диригування в зв'язку з розвитком гомофонічної музики. Сполучення функцій диригента і виконавця в одній особі. Виникнення нового стилю диригентського мистецтва з його високорозвиненою мовою жестів. Поява диригента як єдиного інтерпретатора музики. Диригентська паличка. Характерні риси зарубіжної та української диригентської школи. Розквіт сучасного диригентського мистецтва. Необхідно підкреслити, що теоретичне осмислення диригентської професії стає невід'ємною частиною практичного виміру цього виду виконавського мистецтва та повністю відбиває історичний шлях його розвитку. Відповідно до періодизації сучасної доби розвитку практичної площини мистецтва диригування теоретична галузь поділяється на три етапи. Три етапи періоду існування нового способу диригування: Формування та народження нового способу керування музичним колективом (кінець XVIII – 30-40 роки XIX століття). Становлення та розвиток нового способу диригування (середина XIX – початок XX століть). Утвердження по всьому світу зазначеного способу (20-ті роки XX століття – до сьогодення).</p>				
<p><i>Тема 1.4. Теоретичні здобутки української школи диригування.</i> Особливе геополітичне положення України, самобутній шлях її історичного розвитку позначилися на всіх сферах життя, у тому числі й розвитку художньої культури. Тривалий час Україна була, та й донині залишається, тим єдиним</p>	5	практичне	Опитування, тестування, перевірка роботи, ситуаційні завдання	100
	7	самостійна	Самостійна робота: з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання	100

<p>культурним простором, своєрідним перехрестям, де відбувається перетин, взаємодія та взаємовплив багатьох культур Сходу та Заходу, Півдня та Півночі. Зазначені процеси накладають свій відчутний відбиток на розвиток музичного виконавства в Україні та наочно простежуються у формуванні й становленні окремих виконавських хорових шкіл. Хорове мистецтво в сучасних умовах національного відродження України. Стосовно української школи вокально-хорового виконавства слід зазначити, що її наявність і цілісність (особливо до часів здобуття незалежності) визначають творчі та професійні надбання окремих регіонів: Західного (з центром у Львові), Східного (з центром у Харкові), Південного (з центром в Одесі) та Центрально-Північного (з центром у Києві). Провідні хорові школи, відомі хорові колективи України.</p>			реферату; вирішення завдань	
<p><i>Тема 2.1. Типологія творчого процесу: композитор – музичний твір – диригент.</i></p>	5	практичне	Опитування, тестування, перевірка роботи, ситуаційні завдання	100
<p>Творчість диригента як конкретний специфічний вид художньої творчості має свої характерні ознаки. Трансформацію загальних особливостей художньої творчості у творчий акт диригування, треба розпочати з дослідження найбільш узагальнених параметрів процесу диригентської творчості – його типології, виокремленні певних етапів. Саме виявлення характерних особливостей процесу диригування серед аналогічних актів творчості інших, насамперед, колективних видів мистецтв, визначення його певних етапів, під час яких народжується художній образ, реалізація останнього в мистецькому творі, – є, макропоказниками, зі з'ясуванням яких стають більш зрозумілими та доступними для аналізу специфіка творчості диригента, механізм дії та функціонування тієї чи іншої категорії, відкриття і введення в широкий теоретичний ужиток нових понять.</p>	7	самостійна	Самостійна робота: з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату; вирішення завдань	100

<p>Творчість у галузі мистецтва визначається як художня творчість, спрямованість якої пов'язана зі створенням нових естетичних цінностей – як матеріальних, так і духовних. Це явище людської культури виокремлює художню діяльність, яка є цілком свідомою та має кінцевий результат, а саме: створення нових творів мистецтва – певних естетичних цінностей.</p> <p>Мистецтво диригента розкривається у його творчій інтерпретації музичного твору. Свої художні наміри він передає колективу виконавців за допомогою жестів, виразної міміки, а також пояснювального слова під час репетиції. За визначенням видатного хорового диригента-педагога К. Ольхова:</p> <p>«...диригування – це своєрідний переклад музики на мову жестів та міміки, переклад звукового образу в візуальний з метою управління колективним виконанням.</p> <p>Природність диригентської мови, її опора на загальножиттєві та специфічні музичні асоціації роблять її зрозумілою як музикантам-професіоналам, так і малопідготовленим учасникам аматорських колективів, та навіть у певній мірі – слухачам».</p> <p>Складність диригентської професії обумовлюється її поліфункціональністю. Диригент створює своє трактування музичного твору, обирає варіант конкретного звукового її втілення, докладно розподіляє час звучання і контролює якість виконання.</p> <p>Осягаючи композиторський задум, він передає своє уявлення ідейно-художнього змісту твору виконавцям і добивається від них достеменного донесення задуманого до слухацької аудиторії. В необхідних випадках диригент під час виконання корегує звучання оркестру.</p> <p>Диригент сьогодні – це й актор, і режисер виконання, а також вихователь виконавського колективу. Щоб створити умови для усвідомленого виконання</p>				
--	--	--	--	--

музики, необхідний постійний і напружений психологічний контакт диригента з хором і слухачами.				
Тема 2.2. Диригентська творчість: загальні особливості. Основою диригентського мистецтва є здатність диригента визначити і внутрішньо почути все те, що буде відтворено виконавським колективом, осмислити головну ідею твору. Для творчого виконавства диригент повинен мати цілий комплекс якостей, вмінь, навичок, здібностей і, перш за все, обдарованість артиста, талант, складовими якого є розвинутий музичний слух, пам'ять і уява, темперамент, інтонаційна чутливість, почуття музичної форми та ансамблю, природна пластичність рук і виразна міміка. Щоб виразити ідею музики, створити музичний образ, необхідно підключити фантазію, уяву, мислення – весь творчий потенціал художника-виконавця. Диригент без індивідуального художнього мислення, який боїться відійти від звичного стереотипу, шаблону – слабкий музикант; такий диригент буде лише відтворювати нотний текст, написаний композитором, робити все вірно але бездушно й механічно. У кого немає такого художнього начала, підкріпленого знаннями, почуттями і даром творчого втілення задуманого, той не може називати себе диригентом. Дар емоційного впливу великою мірою визначає талановитість диригента. Музична інтерпретація художніх образів хорових творів як метод втілення творчого задуму диригента. Дворівневність творчої роботи диригента хору на завершальному етапі, яка полягає у закріпленні комплексу вокально-технічних засобів виразності та створенні художньо-цілісного музичного образу, що практично реалізується в доцільній взаємоузгодженості залежно від конкретних методичних завдань, які диктуються ситуативною реальністю розгортаючих подій у	5	практичне	Опитування, тестування, перевірка роботи, ситуаційні завдання	100
	7	самостійна	Самостійна робота: з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату; вирішення завдань	100

<p>процесі творення.</p> <p>Музичний зміст та художня довершеність твору в інтерпретаційних заходах творчого колективу, що не мислимі без виваженої копіткої вокально-технічної роботи і осмисленого практичного втілення засобів художньої виразності, до яких слід віднести: вокальність літературного тексту; використання повного чи неповного складу хору; дублювання хорових груп або партій; співставлення, відокремлювання, поступове введення, перехресчування; колористичні засоби як прийоми хорового письма; загальний характер музики твору в цілому та його частин; темповий план та агогіку; динаміку.</p> <p>Виконавський стиль та специфічні засоби виконавства, що можуть бути викликані: особливостями художнього та композиторського стилів; особливостями жанру та форми твору; дотриманням безперервності розвитку; деталізацією та подрібненням періодичності як виконавського принципу; фразуванням у контексті музичного і літературного смислу; виділенням загальної та частинних динамічних і смислових кульмінацій.</p> <p>Творчий акт, що базується на:</p> <ul style="list-style-type: none"> -коректуванні з боку диригента, тобто внесенні додаткової інформації в процес музикування з метою наближення виконання до свого художнього ідеалу; -принципі зворотного зв'язку, що лежить в основі коректування, коли диригент використовує у своїй практиці ту чи іншу модифікацію цього принципу, за допомогою якої здійснює контроль і корекцію дій колективу, що дозволяє ефективно здійснювати свої керуючі та регулюючі функції (у рівній мірі це стосується творчих партнерів); -коректуванні, що пронизує всю структуру прямих та зворотних зв'язків і завдяки внутрішнім (психологічним) каналам і дає можливість колективу 				
---	--	--	--	--

<p>перетворитися з арифметичної суми творчих індивідуальностей у самостійний художній організм, у цілісну саморегулюючу систему, що діє не просто “разом”, а саме спільно, постійно узгоджуючи свої творчі пошуки з реальною природою виконавського процесу. Взаємовідносини диригента і хору, що повинні постійно будуватися на обміні музичними ідеями, музичними імпульсами як у процесі репетиції, так і в процесі виконання і відбуватися на етапах інформування, контролювання, коректування створюючи цикл, який безперервно повторюється впродовж усього творчого процесу. Творчо-виконавська діяльність хорового диригента, що базується на володінні «внутрішньою» технікою, свідомому розумінні об’єктивних психологічних механізмів, які лежать в основі його активної співтворчості з хоровим колективом та на органічній координації своїх зовнішніх і внутрішніх дій. Вітчизняне та західноєвропейське диригентське мистецтво ХХ століття. Диригенти різних національних шкіл. Диригентська діяльність вітчизняних композиторів та хормейстерів. Сучасний етап розвитку диригентського мистецтва на зламі тисячоліть відбувається в межах мистецького напрямку під назвою «Постмодернізм» (хоча, за думкою окремих і не лише українських учених, він уже вичерпує свої потенційні можливості, поступово Поступаючись позиціями новій мистецькій течії з доволі тенденційним визначенням «пост-постмодернізм»). Слід зауважити, що у філософській рефлексії постмодернізм для визначення сучасних стилів мислення вперше було застосовано у 80-х роках минулого століття після вже майже двадцятирічного використання цього терміна в мистецтвознавчій галузі, зокрема, літературній критиці, а також в архітектурі й образотворчих видах мистецтв.</p>				
---	--	--	--	--

<p>Тема 2.3. Структурні компоненти творчої роботи диригента у процесі реалізації художньо-стильових особливостей твору.</p>	8	практичне	Опитування, тестування, перевірка роботи, ситуаційні завдання	100
<p>Феномен пластичного. Універсальність ритму. Комунікативний зріз творчості диригента. «Мова» жестів диригента як прояв творчої індивідуальності. Техніка диригента не повинна бути самоціллю, але без неї не можна досягти справжнього професіоналізму у диригентському мистецтві. При недостатній технічній підготовці диригент навряд чи зможе керувати хором. Практика диригування за довгий час диригентського мистецтва виробила ряд технічних прийомів і правил, узагальнення яких становить основи техніки диригування. Диригентська техніка не обмежується лише технікою рук, хоча руки є основою диригентського апарату. Вона включає виражальні можливості обличчя диригента (міміку), його очі, поставу корпусу і взагалі всю поведінку диригента за пультом. Дуже важливо, щоб молодий диригент усвідомив свою роль та завдання під час концерту. Необхідно пам'ятати, що саме диригент повинен вести емоційну сторону виконання, від нього виконавці чекають натхнення. Диригент повинен передавати свої почуття виконавцям, а не демонструвати їх перед ними. Якщо він починає сам «грати» героїв твору, зникає його зв'язок з колективом, і це негативно позначається на виконанні. Одна із заповуток натхненого виконання – єдність у розумінні твору диригентом і виконавцями, повне і свідоме прийняття співаками і музикантами диригентського трактування твору. Отже, диригент у процесі репетицій своїм авторитетом досвідченого музиканта повинен переконати виконавців у необхідності саме такої інтерпретації. Уміння спрямувати волю виконавця по</p>	10	самостійна	Самостійна робота: з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату; вирішення завдань	100

<p>шляху, що відповідає творчому планові виконання диригента, - одне з найважливіших завдань керівника колективу. Лише за таких умов у концерті можна досягти єдності, цілісності і ансамблю у широкому розумінні цього слова. Концертне виконавство – це публічна, ораторська мова хору, яка вимагає від диригента спеціальної режисури, яскравості, висвітлення головних моментів і цікавих деталей, укрупнення їх в ім'я максимальної виразності твору. Сцена для диригента – це трибуна, з якої він проголошує свій музикантський та громадянський ідеал, малює моральний автопортрет. Не варто, мабуть підкреслювати, як серйозно треба готувати хор до кожного концерту. Складання концертної програми. Вищим проявом майстерності диригента і хору є імпровізаційність виконання під час концерту. Хорова імпровізація це, так би мовити, розширення заданого настрою за рахунок несподіваних деталей; для такої імпровізації необхідні дві обов'язкові умови: повна технічна свобода, виняткова гнучкість, миттєва реакція хористів на руку диригента і тонке розуміння глядачами того, що відбувається на сцені. Імпровізація, таким чином, можлива тільки при найтіснішому психологічному контакті хору зі слухачами. Якщо диригент повсякденно виховуватиме в собі необхідні якості для успішного розв'язання цих художніх завдань, якщо постійно турбуватиметься про розширення у своєму колективі музичного світогляду зокрема і мистецького взагалі, якщо він розвиватиме в учасників хору правильні художні смаки, цілеспрямоване і дбайливе ставлення до класичної хорової спадщини і сучасної радянської творчості, якщо багато часу присвячуватиме співу а cappella, втілюючи найкращі досягнення виконавської школи, то, безсумнівно, відкриє перед</p>				
--	--	--	--	--

колективом цікаві й захоплюючі творчі перспективи. Такий хор повністю відповідатиме своєму призначенню – естетичному вихованню і формуванню духовної краси людини.				
	90		Всього: 100*0,25	25
Вид підсумкового контролю:	Іспит	Форма контролю	Тести	75
			Загальний підсумок	100

Технічне і програмне забезпечення

Ноутбук, персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон, планшет) з підключенням до Інтернет, для комунікації та опитувань; виконання домашніх завдань; виконання завдань самостійної роботи; проходження тестування (поточний, рубіжний, підсумковий контроль).

Програмне забезпечення Microsoft Word, Microsoft Power Point, Sibelius, Sound Forge PRO для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Академічне хорове мистецтво України (Історія, теорія, практика, освіта) : кол. монографія / [ред.-упоряд. О. М. Лігус] ; МОН України [та ін.]. – Київ : Ліра-К, 2017. – 220 с.
2. Актуальні аспекти сучасного українського музичного мистецтва : кол. монографія / [ред.-упоряд. В. В. Сінельнікова, А. Б. Попова]. – Київ : Ліра-К, 2017. – 212 с.
3. Афонченко М. М. Читання хорових партитур : методичні вказівки / М. М. Афонченко. – Рівне, 1991. – 49 с.
4. Байкін В. Л. Словник хормейстера : посібник / В. Л. Байкін. – Київ, 2012. – 31 с.
5. Безбородова Л. А. Дирижирование : учеб. пособие / Л. А. Безбородова. – Москва : Просвещение, 1990. – 159 с.
6. Бенч-Шокало О. Г. Український хоровий спів : актуалізація звичаєвої традиції : навч. посібник / О. Г. Бенч-Шокало. – Київ : Укр. Світ, 2002. – 439 с.
7. Бормотов В. Н. Дирижер-аккомпаниатор : пособие / В. Н. Бормотов. – Гродно : ГрГУ, 2007. – 146 с.
8. Велиахметова А. Н. Практические основы хорового дирижирования. Практические основы чтения хоровых партитур : конспект лекцій / А. Н. Велиахметова. – Казань : КФУ, 2014. – 161 с.
9. Гобдич М. М. Хоровий клас (творчий колектив) : метод. вказівки з виконання практич. занять / М. М. Гобдич, Н. О. Якобенчук, І. Є. Лебедкіна ; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – Київ : Ліра-К, 2017. – 42 с.
10. Голик Г. Г. Психологія диригентсько-хорової діяльності : монографія / Г. Г. Голик. – Дрогобич: Вимір, 2000. – 189 с.
11. Грицюк О. Ю. Читання хорових партитур : практикум / О. Ю. Грицюк ; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – Київ : Ліра-К, 2017. – 40 с.
12. Гулеско І. Національний хоровий стиль : навч. посібник / І. Гулеско. – Харків : ХДК, 1994. – 108 с.

13. Дем'янюк Н. Ю. Хрестоматія з диригування хором : навч. посібник Ч. II / Н. Ю. Дем'янюк. – Полтава, 2009. – 151 с.
14. Дмитриевский Г. А. Хороведение и управление хором / Г. А. Дмитриевский. – Москва : Лань, 2007. – 112 с.
15. Дорофєєва В. Ю. Теоретичні аспекти сучасної української музики : монографія / В. Ю. Дорофєєва ; МОН України [та ін.]. – Київ : Ліра-К, 2017. – 188 с.
16. Живов В. Исполнительский анализ хорового произведения / В. Живов. – Москва : Музыка, 1987. – 95 с.
17. Живов В. Л. Хоровое исполнительство. Теория. Методика. Практика : учеб. пособие / В. Л. Живов. – Москва : Владос, 2003. – 272 с.
18. Заболотний І. П. Основи хорознавства : навч. посібник / І. П. Заболотний. – Суми : Мрія-1, 2016. – 180 с.
19. Зиновьева Л. П. Вокальные задачи ауттакта в хоровом дирижировании / Л. П. Зиновьева. – СПб. : Композитор, 2007. – 152 с.
20. Иванов-Радкевич А. П. О воспитании дирижера / А. П. Радкевич. – Москва : Музыка, 1997. – 78 с.
21. Казачков С. А. От урока к концерту / С. А. Казачков. – Казань : Казанский университет, 1990. – 343 с.
22. Каюков В. А. Дирижер и дирижирование / В. А. Каюков. – Москва : ДПК Пресс, 2014. – 214 с.
23. Колесникова Н. А. Основы теории и методики обучения дирижированию : учеб.- метод. пособие / Н. А. Колесникова ; Владим. гос. ун-т. – Владимир : ВлГУ, 2012. – 351 с.
24. Коломоєць О. М. Хорознавство : навч. посібник / О. М. Коломоєць. – Київ : Либідь, 2001. – 168 с.
25. Кречко Н. М. Сучасний вокально-хоровий концертний репертуар : практикум / Н. М. Кречко, О. Ю. Грицюк, Н. М. Комаренко ; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Ф-т муз. мистец. каф. акад. хор. та інструмент. мистец. - Київ : Ліра-К, 2017. – 43 с.
26. Кузнецов Ю. М. Практическое хороведение / Ю. М. Кузнецов. – Москва : Спутник, 2009. – 362 с.
27. Лєсник О. С. Особливості художньо-педагогічного аналізу музичного твору в системі підготовки хормейстера / О. С. Лєсник // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. – Київ : НПУ, 2004. – Вип. 1(6). С. 96-101.
28. Малько Н. А. Основы техники дирижирования / Н. А. Малько. – Санкт-Петербург : Композитор, 2015. – 252 с.
29. Мартинюк А. К. Диригування : навч. посібник / А. К. Мартинюк. – Мелітополь, 1996. – 125 с.
30. Мархлевський А. Ц. Практичні основи роботи в хоровому класі / А. Ц. Мархлевський. – Київ : Музична Україна, 1986. – 96 с.
31. Методичні рекомендації та програма з курсу «Практикум викладання диригентсько-хорових дисциплін» / укладачі О. В. Васильєва, А. В. Соколова, І. І. Мартиненко, В. В. Тушева. – Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2011. – 45 с.
32. Музичне мистецтво України (питання історії, питання педагогіки, питання виконавства, музичне мистецтво в творчих персоналіях) : колективна монографія / заг. ред. Н. М. Кречко. – Київ : Ліра -К, 2020. – 204 с.
33. Мусин И. А. Язык дирижерского жеста / И. А. Мусин. – Москва : Музыка, 2006.

– 232 с.

34. Олъхов К. А. Теоретические основы дирижерской техники / К. А. Олъхов. – Ленинград : Музыка, 1990. – 199 с.
35. Орлова Н. П. Хорове диригування : навч.-метод. посібник / Н. П. Орлова. – Київ : КДУКМ, 2000. – 147 с.
36. Осеннева М. С. Хоровой класс и практическая работа с хором : учеб. пособие / М. С. Осеннева, В. А. Самарин. – Москва : Академия, 2003. – 192 с.
37. Основы хорового диригування : навч. посібник / [уклад. О. В. Прокулевич] ; МОН України [та ін.]. – Умань, 2016. – 140 с.
38. Парфентьева І. П. Хоровий клас як основа формування професійнопедагогічної культури студентів спеціальності «Музика» [збірник наукових праць] / Ірина Петрівна Парфентьева // Науковий вісник Миколаївського державного університету. Педагогічні науки. – Миколаїв : МДУ, 2008. – Вип. 20. – С. 154-159.
39. Петрушенко С. О. Формування технічних навичок в класі хорового диригування / С. О. Петрушенко, Г. Г. Васильєва. – Миколаїв, 1998. – 48 с.
40. Поляков О. И. Язык дирижирования / О. И. Поляков. – Київ : Музична Україна, 2007. – 95 с.
41. Радик Д. В. Основы формирования профессиональных качеств преподавателя фахових дисциплін : навч. посібник / Д. В. Радик. – Київ : НМАУ, 2008. – 228 с.
42. Радик Д. В. Хорознавство: історія, теорія, методологія : навч. посібник / Д. В. Радик. – К., 2003.
43. Романовский Н. В. Хоровой словарь / Н. В. Романовский. – М. : Музыка, 2005. – 230 с.
44. Сверлюк Я. В. Диригентсько-оркестрова освіта: теорія, методика, практика : монографія / Я. В. Сверлюк. – Київ, 2007. – 235 с.
45. Семенюк В. О. Хоровая фактура. Проблемы исполнительства. – Москва : Композитор, 2008. – 328 с.
46. Сенченко Л. Формування хорового мислення диригента / Л. Сенченко. – Рівне: РДК Ліста, 1998. – 128 с.
47. Словарь музыкальных терминов / сост. Е. А. Яных. – М. : АСТ; Донецк : Агата, 2009. – 320 с.
48. Смирнова Т. А. Хорознавство (Історія, теорія, методика) : навч. посібник / Т. А. Смирнова ; МОН України [та ін.]. – Вид. 3-тє, допов. – Харків : Федорко, 2018. – 212 с.
49. Стулова Г. Хоровой класс / Г. Стулова. – Москва, 1988. – 126 с.
50. Якобенчук Н. О. Диригентсько-хоровий практикум (академічний хор) : практикум / Н. О. Якобенчук, А. М. Карпінєць, Н. М. Комаренко. – Київ : Ліра-К, 2017. – 56 с.

Допоміжна

1. Андреева Л. М. Методика преподавания хорового дирижирования / Л. М. Андреева. – Москва : Музыка, 1969. – 120 с.
2. Анисимов А. И. Дирижёр–хормейстер : творч.–метод. зап. / А. И. Анисимов. – Ленинград : Музыка, 1976. – 159 с.
3. Асафьев Б. В. О хоровом искусстве / Б. В. Асафьев. – Л. : Музыка, 1980. – 215 с.
4. Богданова Т. С. Основы хороведения : учебное пособие / Т. С. Богданова. – Минск : БГПУ, 2009. – 132 с.
5. Гулеско И. И. Хоровая литература. Новые жанрово-стилевые процессы в

- хоровой музыке 60-80-х гг. : учеб. пособие / И. И. Гулеско. – Харьков, 1991 – 90 с.
6. Гуменюк А. І. Український народний хор : метод. поради / А. І. Гуменюк. – Київ, 1955. – 120 с.
 7. Ержемский Г. Л. Психология дирижирования: Некоторые вопросы исполнительства и творческого взаимодействия дирижера с музыкальным коллективом / Г. Л. Ержемский. – М.: Музыка, 1988. – 80 с.
 8. Іваницький А. І. Хрестоматія з українського музичного фольклору : навч. посібник для ВНЗ / А. І. Іваницький ; М-во культури і туризму України ; НАН України [та ін]. – Вінниця : Нова книга, 2008. – 520 с.
 9. Казачков, С. А. Дирижер хора – артист и педагог / С. А. Казачков ; Казан. гос. консерватория. – Казань, 1998. – 308 с.
 10. Колесса М. Ф. Основи техніки диригування / М. Ф. Колесса. – Київ : Музична Україна, 1981. – 198 с.
 11. Кондрашин К. Мир дирижера. Технология вдохновения / К. Кондрашин. – Ленинград : Музыка, 1976. – 192 с.
 12. Краснощеков В. Технические и художественные приемы работы с самодеятельным хором : учеб. пособие / В. Краснощеков. – Москва : Музыка, 1980. – 84 с.
 13. Кузнецов Ю. М. Экспериментальные исследования эмоциональной выразительности хора / Ю. М. Кузнецов. – Москва, 2007. – 198 с.
 14. Лащенко А. П. Хоровая культура: аспекты изучения и развития / А. П. Лащенко. – Київ : Музична Україна, 1989. – 136 с.
 15. Маталаев Л. Основы дирижерской техники : метод. пособие / Л. Маталаев. – Москва : Сов. композитор, 1986. – 208 с.
 16. Медынь Я. Г. Методика преподавания дирижерских дисциплин / Я. Г. Медынь. – Москва : Музыка, 1989. – 135 с.
 17. Менабени А. Г. Методика обучения сольному пению : учеб. пособие / А. Г. Менабени. – Москва : Просвещение, 1987. – 95 с.
 18. Молдавин М. І. Народний підголосковий спів / М. І. Молдавин. – Москва : Музична Україна, 1980. – 86 с.
 19. Мусин И. А. О воспитании дирижера: Очерки / И. А. Мусин. – Л.: Музыка, 1987. – 247 с.
 20. Огороднов Д. Е. Музыкально-певческое воспитание детей в общеобразовательной школе / Д. Е. Огороднов. – Киев : Музична Україна, 1989. – 165 с.
 21. Самарин В. Хороведение и хоровая аранжировка : учеб. пособие / В. Самарин. – Москва : Академия, 2002. – 352 с.
 22. Соколов В. Г. Работа с хором / В. Г. Соколов. – Москва : Музыка, 1983. – 190 с.
 23. Тимошенко О. С. Хорові диригенти. Нове покоління [Текст] / О. С. Тимошенко. – Музыка. – 2002. - № 1-2.
 24. Ушкарев А. Основы хорового письма : учебник / А. Ушкарев. – 2-е изд. – Москва : Музыка, 1986. – 231 с.
 25. Шамина, Л. Работа с самодеятельным хоровым коллективом / Л. Шамина. – М., 1988. – 175 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Лисенко В. М. В. Лисенко – хоровий диригент [Електронний ресурс] / В. Лисенко // Музика. – 1980. – № 1. – С. 13–14. – Режим доступу : <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=9938/>. – Назва з екрана.
2. Осеннева М. С. Хоровой класс и практическая работа с хором [Електронний ресурс] : учеб. пособие / М. С. Осеннева, В. А. Самарин. – Режим доступу : <https://urait.ru/search?words=%D0%BE%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D0%B5%D0%B2%D0%B0>. – Назва. з екрана.
3. Прокулевич О. В. Основи хорового диригування [Електронний ресурс] : навчальний посібник / [уклад. Оксана Валеріївна Прокулевич]. – Режим доступу : <https://www.twirpx.com/file/2337442/>. – Назва з екрана.
4. Хорове мистецтво України та його подвижники [Електронний ресурс] / редкол. : І. Л. Бермес, В. В. Полюга. – Режим доступу : <http://dspu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/02/xorove-mystectvo-urayiny-ta-jogo-podvyzhnyky-2017.pdf>. – Назва з екрана.
5. Якобенчук Н. О. Диригентсько-хоровий практикум (академічний хор) [Електронний ресурс] : практикум / Н. О. Якобенчук, А. М. Карпинець, А. М. Комаренко. – Режим доступу : <http://lira-k.com.ua/preview/12430.pdf>. – Назва з екрана.

Політика вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна Історія диригентського мистецтва передбачає роботу в колективі.

Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в дистанційному (он-лайн) режимі за погодженням із керівником курсу, з презентуванням виконаних завдань під час консультації викладача.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.

Ліквідація заборгованості відбувається протягом 1 тижня після встановленого терміну. Завдання, які не виконані у встановлений термін, оцінюються викладачем в межах 50% звичайної оцінки.

Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності: при використанні Інтернет ресурсів та інших джерел інформації студент повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 30%.

У разі виявлення факту плагіату студент отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати завдання.

Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Система оцінювання та вимоги

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ	ВИД КОНТРОЛЮ	БАЛИ
	присутність на заняттях (при пропусках занять з поважних причин допускається відпрацювання пройденого матеріалу)	Викладач враховує присутність на заняттях та додає оцінку у відповідну поточну оцінку за тиждень.
	активність студента під час аудиторних занять (опрацювання методичної літератури з фаху; складання списку літератури з предмету; розкриття педагогічної спрямованості сучасної хорової освіти; розкриття індивідуально-психологічних особливостей спілкування диригента з хоровим колективом; складання монографічної таблиці видатних зарубіжних та вітчизняних хорових диригентів-педагогів; розкриття основних етапів розвитку диригентського мистецтва; опрацювати матеріал стосовно зародження та розвитку нових жанрів, появи нової тематики та нових жанрово-стилістичних ознак вокально-хорової музики у другій половині ХХ століття; складання списку літератури про творчість відомих вітчизняних та зарубіжних хорових диригентів; створення власної виконавської моделі хорової партитури з фаху; презентація підготовлених індивідуальних проектів на запропоновані теми; виступи слухачів із коментуванням основних тем курсу; обговорення питань винесених на самостійне опрацювання.)	за активність студента під час аудиторних занять максимальна оцінка складає 100 балів за тиждень.
РУБІЖНИЙ КОНТРОЛЬ	Контрольна робота 1 (Складається раз у півріччя) Проводиться у формі тестування. Студенту надається на вибір три варіанти по 25 тестів. Кожна правильна відповідь оцінюється в 4 бали.	Максимальна оцінка становить 100 балів. Викладач виставляє її у загальну поточну відомість накопичених балів за відповідний тиждень.
	Контрольна робота 2 (Складається раз у півріччя) Проводиться у формі тестування. Студенту надається на вибір три варіанти по 25 тестів. Кожна правильна відповідь оцінюється в 4 бали.	Максимальна оцінка становить 100 балів. Викладач виставляє її у загальну поточну відомість накопичених балів за відповідний тиждень.
	Всього: у кінці навчального півріччя сума накопичених балів помножується на коефіцієнт 0,25 (100*0,25)	25 балів
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	Іспит Проводиться у формі тестування. 3 варіанти по 50 питань. Кожна правильна відповідь оцінюється в 0,25 балів.	75 балів
	Загальна оцінка:	100 балів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
84–89	B	добре	
74–83	C		
66–73	D	задовільно	
61–65	E		
21–60	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно з можливістю повторного складання
0–20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розробник силабусу
навчальної дисципліни

Піхтар О. А.

Завідувач кафедри

Піхтар О.А.

Силабус затверджено
на засіданні кафедри музичного мистецтва
від 25 травня 2020 року,
протокол № 13